

A bírálóbizottság értékelése

Schein Gábor Füst Milánról írt értekezése megfelel a nagymonográfia műfajával szemben támasztott elvárásoknak, amennyiben az adott szerzőről pillanatnyilag birtokunkban lévő ismeretek és belátások teljes, rendszerezett tárházát kínálja fel, összegzi a korábbi kutatásokat, és megkerülhetetlen kiindulópontul szolgál minden további kutatásnak. Ám míg a hagyományos nagymonográfia rendszerint az életrajz kronológiai narratív mátrixába helyezett műelemzések sorozataként szerveződik, ez a munka szinte teljesen eltekint a biografikus elbeszéléstől, ugyanakkor a közvetlen műértelmezések sem jutnak benne hegemon szerephez (ez különösen a líráról szóló részre igaz).

Schein Gábor nem pusztán részleteiben vizsgálni és bemutatni kívánja Füst Milán művészetét, hanem e művészet irodalomtörténeti pozícióját szeretné radikálisan újraértelmezni – nevezetesen újratárgyalni a klasszikus modernség és a késő modernség viszonyát a 20. századi magyar irodalomban, és újragondolni a későmodern kánon elviszéléti alapjait. A szerző hangsúlyozza, Füst nemcsak a Nyugat első nemzedéke és az avantgárd között tölt be fontos láncszem-szerepet, hanem a Nyugat harmadik nemzedéke és a századközép alkotói felé vezető irányban is.

Füst narratív műveinek tárgyalása során Schein Gábor komoly apparátust mozgat, és – különösen *A feleségem története* kapcsán – megvilágító erejű felfedezésekre jut. Ez az ötletes és érzékeny elemzés a regény minden eddigi értelmezését meghaladja, miközben kellő respektussal viszi tovább használható elgondolásaikat: ebben a tekintetben a bölcsészettudományi diszkurzus belső, történeti evolúciójának is tanítható példája.

Bár a társadalmi-irodalmi interakciókat feltáró, vagy éppen művészetelméleti kitérők alkalmazása mind elméleti, mind pragmatikai szempontból is megindokolható, mégis némi aránytalanságot eredményeznek a szerkezetben. A könyv nem zárul konklúzióval, nem foglalja össze, hogy az elején megfogalmazott célok milyen mértékben teljesültek, nem alkot valamiféle egyesített hipotézist a Füst Milán-életmű értékére és pozíciójára vonatkozóan. Ez nem szubsztanciális hiányosság: a közel hétszáz oldalnyi értekezés során az olvasó bőven kap alkalmat és muníciót a saját konklúziói levonására.

Schein Gábor Füst-nagymonográfiája hiánypótló munka egy olyan életműről, amelynek jelentőségét és egyszersmind különösségét ugyan az irodalomtörténet számos alkalommal hangsúlyozta, ám ennek részletesebb magyarázatával, indoklásával egyelőre adós maradt.